

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	15
Ἑλληνόγλωσση.....	15
Ξενόγλωσση.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ	27
α. Εἰσαγωγικά περὶ τοῦ γάμου στὸ ρωμαϊκὸ κόσμο κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐμφανίσεως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.....	27
β. Ἡ ἔννοια τοῦ Γάμου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη	28
§1 Γάμος καὶ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου.....	28
§2 Ἡ ἔννοια τῆς γαμήλιας ἐνότητας.....	29
§3 Πολυγαμία καὶ παλλακεία.....	30
§4 Γάμος καὶ Τεκνογονία	31
§5 Οἱ ἀπαξιωτικὲς πτυχὲς τῆς συζυγίας καὶ τὸ πνευματικὸ μεγαλεῖο τοῦ γάμου	32
§6 Ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ τελετουργικὸ τοῦ γάμου.....	33
§7 Ἡ γαμήλια μορφή τῆς Διαθήκης μεταξὺ Θεοῦ καὶ Ἰσραήλ.....	36
§8 Ἡ συζυγικὴ ζωὴ στὴ σοφολογικὴ γραμματεία τῆς Π.Δ.	38
§9 Ἀνακεφαλαίωση τῶν περὶ γάμου μαρτυριῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης	39
§10 Στοιχεῖα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου	40
γ. Οἱ περὶ γάμου μαρτυρίες τῆς Καινῆς Διαθήκης.....	45
§1 Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου	45
§2 Οἱ μαρτυρίες τοῦ ἀπ. Παύλου	47
§3 Περὶ τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου στὴν Καινὴ Διαθήκη	49
δ. Ἡ ἱερολογία τοῦ Γάμου ἀπὸ τὴ μεταποστολικὴ ἐποχὴ μέχρι τὸν 9ο αἰώνα.....	51
§1 Οἱ μαρτυρίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας.....	51
§2 Οἱ μαρτυρίες τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.....	60
§3 Οἱ μαρτυρίες τῆς τέχνης.....	71
§4 Ἡ ἱερολογία αὐτοκρατορικῶν Γάμων ἀπὸ Πατριάρχες.....	72
§5 Ἡ ἐξέλιξη τῆς νομικῆς κατοχυρώσεως τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου	73
ε. Ἡ μετὰ τὸν 9ο αἰώνα χειρόγραφη παράδοση.....	75
στ. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Γάμου καὶ ἡ ἔνταξή της στὴ θεία Λειτουργία.....	81
§1 Οἱ μαρτυρίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας μέχρι τὸν 8ο αἰώνα.....	81

§2 Οί μαρτυρίες τῆς χειρογράφου παραδόσεως.....	84
(i) Ὁ σύνδεσμος μετὰ τῆ θ. Εὐχαριστία.....	85
(ii) Τέλεση Γάμου ὑπὸ τῇ μορφῇ τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων Δώρων.....	86
(iii) Τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ συνδέσμου τοῦ Γάμου μετὰ θ. Μετάληψη Προηγιασμένων, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς χειρογράφου εὐχολογιακῆς παραδόσεως, εἶναι τὸ ἀκόλουθο:.....	87
(iv) Ὁ σύγχρονος λειτουργικὸς τύπος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Γάμου	88
(v) Οἱ αἰτίες τῆς ἀποσύνδεσης	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ..... 93

α. Ἡ θεολογικὴ καὶ συμβολικὴ σημασία τῶν ὑλικῶν στοιχείων τοῦ Γάμου	93
§1 Δακτυλίδια	95
§2 Στέφαννα.....	97
§3 Πέπλο.....	100
§4 Λαμπάδες	101
§5 Τὸ κοινὸ ποτήριο	101
β. Ἡ θεολογικὴ σημασία διαφορῶν τμημάτων τοῦ Γάμου	105
§1 Ἡ θεολογικὴ ἔννοια τοῦ ἁρραβώνα:	105
§2 Ἡ φαλμώδηση τοῦ «Ἄξιον ἐστὶ...», τοῦ Ἀπολυτικίου καὶ Κοντακίου τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης	106
§3 Ἡ φαλμώδηση τοῦ 127ου Ψαλμοῦ.....	107
§4 Θεολογικὸς σχολιασμός τῶν δύο πρώτων εὐχῶν τοῦ ἁρραβώνα:	107
§5 Ἡ θεολογία τῆς ἀρμόσεως τῶν χειρῶν	108
§6 Τὰ θεολογικὰ σημεῖα τῶν τριῶν εὐχῶν πρὶν ἀπὸ τῆ στέψης	109
§7 Ἡ θεολογία τῆς στέψεως	109
§8 Ἡ θεολογία τῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου	110
§9 Θεολογικὴ προσέγγιση τοῦ κυκλικοῦ χοροῦ	114
§10 Ἡ εὐχὴ τῆς ὀγδόης ἡμέρας (ὁ γάμος ὡς μυστήριον αἰωνιότητος)	115
§11 Ἐπαρση στεφάνων καὶ προπτωτικὴ τιμὴ	122
§12 Ἡ «ἀδιάσπαστη συζυγία»	122
§13 Λύσις τῶν χειρῶν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου	124
γ. Θεολογικὲς ἐπισημάνσεις γιὰ τὸ σύνδεσμον τοῦ Γάμου μετὰ τῆ θείας Εὐχαριστίας	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΕΙΣ ΔΙΓΑΜΟΝ.....127

α. Ἱστορικολειτουργικὴ θεώρηση τῆς Ἀκολουθίας εἰς Δίγαμον	127
§1. Ἡ Ἀκολουθία στὴ σημερινὴ εὐχολογιακὴ τῆς μορφῇ	127

§2. Οί περι τῆς Ἀκολουθίας μαρτυρίες τῆς χειρόγραφης εὐχολογιακῆς παραδόσεως.....	129
β. Τὸ θεολογικὸ ὑπόβαθρο περὶ τῆς δυνατότητας τελέσεως ἢ μὴ δευτέρου γάμου (βιβλική, πατερική καὶ κανονολογικὴ προσέγγιση)	133
§1 Τὰ περὶ τοῦ θέματος δεδομένα τῆς Καινῆς Διαθήκης.....	133
§2 Οί περὶ τοῦ θέματος μαρτυρίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας καὶ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας	136
§3. Πορίσματα σχετικῶς μὲ τὴ σύγχρονη τελετουργικὴ καὶ ποιμαντικὴ πράξι περὶ τῆς Ἀκολουθίας εἰς Δίγαμον	145
§4. Οί διεργασίες γιὰ τὸν δεῦτερο γάμο των κληρικῶν κατὰ τὸν 20 αἰῶνα	149
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄	
ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΩΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ.....	159
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄	
Η ΟΡΘΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ, ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.....	167
α. Εἰσαγωγικά	167
β. Τὰ σημεῖα ἐπικεντρώσεως τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς τοῦ Γάμου	168
γ. Τὰ προβλήματα ποὺ ἐμφανίζονται στοὺς προσερχόμενους στὸ Μυστήριό τοῦ Γάμου	169
δ. Ὁ τόπος πραγματοποιήσεως καὶ οἱ στόχοι (θεματολογία) τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς τοῦ Γάμου.....	170
ε. Τὰ μέσα πραγματοποιήσεως τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς τοῦ Γάμου	174
στ. Οἱ σκοποὶ τῆς ποιμαντικῆς προετοιμασίας τοῦ Γάμου	176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄	
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΜΕ ΤΗ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	179
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄	
ΤΑΞΙΣ ΤΕΛΕΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ ΣΤΗ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	183

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ
ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	190
Ἑλληνόγλωσση	190
Ξενόγλωσση.....	192
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	
ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ	201
α. Ἐξωβιβλικά δεδομένα καὶ μαρτυρίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.....	201
β. Ἡ σύσταση τοῦ Μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου στὴν Κ.Δ.	208
§1 Ἡ μαρτυρία τοῦ Μκ. 6, 12-13 καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς	
Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου	208
§2 Οἱ ὑπόλοιπες μαρτυρίες τῆς Κ.Δ.	213
§3 Ὁ Ἰησοῦς ὡς ἱατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων	214
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ	217
α. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν ἀπλὴ ἄλειψη τῶν ἀσθενῶν με ἔλαιον	
στὴν εὐλογία τοῦ ἐλαίου πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλειψη.....	217
§1 Εἰσαγωγικὴ ἀναφορὰ	217
§2 Προσπάθεια χρονολογικοῦ προσδιορισμοῦ ἐμφανίσεως	
τῆς εὐλογίας τοῦ ἐλαίου	218
β. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξη μέχρι τὸν τέταρτον αἰῶνα.....	224
§1 Οἱ μαρτυρίες τῶν πρώτων αἰώνων.....	224
§2 Αἰτίες ἐλλείψεως μαρτυριῶν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες	
γιὰ τὴν ἄλειψη τῶν ἀρρώστων με ἔλαιον.....	227
γ. Ἡ ἀντιπαράθεση τῆς θεραπευτικῆς δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας	
με τὰ θεραπευτήρια τοῦ Ἀσκληπιοῦ.....	232
§1 Τὰ θεραπευτήρια τοῦ Ἀσκληπιοῦ	232
§2 Ἡ θεραπευτικὴ τοῦ Ἀσκληπιοῦ (διηγήσεις καὶ τρόποι θεραπείας)	236
§3 Ὁ Ἰησοῦς ὡς ἱατρός καὶ ἡ ἀντιπαράθεση με τὸν Ἀσκληπιὸν.....	239
§4 Ἡ ἀντίδραση τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τῶν Ἀσκληπιείων	243
§5 Χριστιανικὴ καὶ εἰδωλολατρικὴ θεραπευτικὴ: κάποιες γενικὲς	
ἐπισημάνσεις.....	244
δ. Οἱ μαρτυρίες ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνα καὶ ἐξῆς	246
ε. Ἡ προέλευση τοῦ ἐλαίου πρὸς χρῆσιν τῶν ἀσθενῶν.....	254

§1 Τὸ ἔλαιο τῆς λυχνίας.....	254
§2 Τὸ ἔλαιο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	256
§3 Τὸ ἔλαιο τῶν τάφων τῶν μαρτύρων	258

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΣΧΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ..... 261

α. Τὸ Εὐχέλαιο στὴ χειρόγραφη παράδοση.....	261
§1 Τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα Εὐχολόγια (8ος-11ος αἰ.)	261
§2 Τὰ χειρόγραφα μετὰ ἀπὸ τὸν 12ο αἰ.	263
β. Τὸ πρόβλημα μὲ τὸ Εὐχέλαιο στὸ ἀρχαιότερο χειρόγραφο Εὐχολόγιο	265
γ. Ἡ τελικὴ διαμόρφωση μετὰ ἀπὸ τὴν χειρόγραφη παράδοση: ἡ τάξη τοῦ Εὐχελαίου κατὰ τὸν Συμεὼν Θεσσαλονίκης	272

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ.. 275

α. Εἰσαγωγικὴ θεολογικὴ θεώρηση	275
β. Ἡ συνάφεια ἀσθένειας καὶ ἁμαρτίας.....	276
§1 Ἡ συνάφεια στὴν Κ.Δ.	276
§2 Ἡ συνάφεια στὴν ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία.....	280
γ. Ἡ σχέση Εὐχελαίου καὶ Μετανοίας.....	281

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ..... 293

α. Ἡ τελετουργικὴ προσέγγιση.....	293
§1 Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Εὐχελαίου στὰ ἔντυπα Εὐχολόγια καὶ στὴ σημερινὴ τάξη.....	293
§2 Τελετουργικὰ θέματα	294
β. Ἡ καταχρηστικὴ τέλεση τοῦ Μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου	296

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ
ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	303
Ἑλληνόγλωσηση.....	303
Ξενόγλωσηση.....	306
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	
Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ.....	313
α. Στις ἀπαρχές τῆς ιερωσύνης στὸν Ἰσραήλ.....	313
β. Τὸ Δευτερονόμιο ὡς πηγὴ περὶ ιερέων καὶ Λευιτῶν	322
γ. Ἡ ἰσραηλιτικὴ ιερωσύνη μετὰ τὴν βαβυλώνιο αἰχμαλωσία.....	325
δ. Ἡ κριτικὴ καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ιερωσύνης σύμφωνα μὲ τὴν Π.Δ.	336
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	
Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ	
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΩΣ «ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ».....	339
α. Ἡ ιερωσύνη τοῦ Χριστοῦ στὰ κείμενα τῆς Κ.Δ.	339
β. Ὁ Ἰησοῦς ὡς Μέγας Ἀρχιερέας.....	342
γ. Τὰ «στάδια» τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ.....	348
δ. Ἡ σύσταση τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης ἀπὸ τὸ Χριστὸ.....	351
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄	
Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	353
α. Οἱ μαρτυρίες τῆς Κ.Δ.....	353
β. Ἀποστολικὴ καὶ μεταποστολικὴ ἐποχὴ.....	356
γ. Ἡ μαρτυρία τοῦ <i>Περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας</i>	356
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ	359
α. Κανονικότητα τῆς ιερωσύνης καὶ ιερατικὴ ἐκλογή	359
β. Ἡ χειροτονία Ἐπισκόπου	361
γ. Ἡ χειροτονία Διακόνου καὶ Πρεσβυτέρου.....	374

δ. Οἱ ἀγιολογικὲς μαρτυρίες	380
-----------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ»

ΚΑΙ ΤΗΣ «ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ»	385
-----------------------------	-----

α. «Ἀποστολικὴ διαδοχὴ» καὶ «ἀποστολικὴ παράδοση»	385
---	-----

β. Ἡ ἐπίθεση τῶν χειρῶν	390
-------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

395

α. Ἡ ὁρολογία	395
---------------------	-----

β. Ἡ διάκριση των βαθμῶν	400
--------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

409

α. Ὁ θεοῦδρυτος χαρακτήρας τοῦ Μυστηρίου	409
--	-----

β. Ὁ Χριστὸς ὡς πηγὴ τῆς Ἱερωσύνης	412
--	-----

γ. Ἡ Ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ	414
---------------------------------	-----

δ. Τὸ ἔργο τῆς ιερατικῆς διακονίας	416
--	-----

ε. Οἱ προϋποθέσεις τῆς ιερατικῆς διακονίας	418
--	-----

στ. Οἱ βαθμοὶ τῆς ιερωσύνης	421
-----------------------------------	-----

ζ. Ἡ συνάφεια τῆς εἰδικῆς Ἱερωσύνης μὲ τὴ γενικὴ ιερωσύνη τῶν πιστῶν	428
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

431

α. Ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ προσέγγιση τοῦ θέματος	431
--	-----

β. Ὁ ιερέας εἶναι ὁ μόνος διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου;	434
--	-----

γ. Πῶς θὰ ἐπιτελεστεῖ ὀρθότερα ἡ ιερατικὴ διακονία τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου;	437
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄**Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΚΑΝΟΝΙΚΗ****ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ****(ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ ΚΩΛΥΜΑΤΑ/****Η ΑΘΡΟΟΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ) 439****α. Τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα τῶν χειροτονουμένων 440**

§1 Ἡ ψυχροσωματικὴ ὑγεία 440

§2 Ἡ ὀρθὴ πίστις 441

§3 Ἡ θύραθεν γνώση 443

§4 Ὁ σεμνὸς βίος 444

§5 Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ 445

§6 Ἡ ἡλικία τῶν χειροτονουμένων 446

β. Τὰ κωλύματα γιὰ τὴν Ἱερωσύνη 447

§1 Ὁ δεύτερος γάμος 447

§2 Γάμος μὲ χήρα 448

§3 Γάμος μὲ διαζευγμένη 448

§4 Γάμος μὲ ἐκπεσοῦσα μοναχὴ 449

§5 Γάμος ἐξ αἰμομιξίας 450

§6 Πορνεία 450

§7 Μοιχεία 451

§8 Φόνος 451

§9 Σιμωνία 452

γ. Ἀθρόες χειροτονίες 452**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄****Ο ΚΑΤΩΤΕΡΟΣ ΚΛΗΡΟΣ 455****α. Ὁ κατώτερος κληρὸς στοὺς πρωτοχριστιανικοὺς χρόνους 455****β. Οἱ προϋποθέσεις εἰσόδου στὸν κατώτερο κληρὸ 457****γ. Ὅροι καὶ κανονικότητα τῆς χειροθεσίας 458****δ. Οἱ βαθμίδες τοῦ κατώτερου κληρὸ 459**

§1 Οἱ Διακόνισσες 459

§2 Οἱ Ὑποδιάκονοι 461

§3 Οἱ Ἀναγνώστες 462

§4 Οἱ Ψάλτες 464

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	469
Ἑλληνόγλωση	469
Ξενόγλωση	472
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ	481
α. Ἡ ἔννοια τῆς «μετάνοιας» στὸν ἐξωβιβλικὸ θρησκευτικὸ χῶρο	481
β. Οἱ βιβλικές ρίζες τῆς μετάνοιας	485
§1 Ἡ μετάνοια στὴν Παλαιὰ Διαθήκη.....	485
§2 Ἡ μετάνοια στὴν Καινὴ Διαθήκη.....	500
γ. Οἱ μαρτυρίες μέχρι τῆ χειρόγραφη εὐχολογιακὴ παράδοση (τέλος 8ου αἰ.).....	521
§1 Ἡ μεταποστολικὴ ἐποχὴ.....	521
§2 Ἡ περίοδος 3ου καὶ 4ου αἰώνων.....	536
§3 Μετάνοια σὺς Ἀποστολικές Διαταγές.....	550
δ. Ἀνακεφαλαίωση τῶν δεδομένων πρὶν ἀπὸ τὶς πρῶτες μαρτυρίες τῆς χειρόγραφης εὐχολογιακῆς παραδόσεως	562
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	
Η ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΣΤΑ ΕΝΤΥΠΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΑ	567
α. Οἱ εὐχές μετάνοιας καὶ οἱ Ἀκολουθίες Ἐξομολογήσεως στὴ χειρόγραφη εὐχολογιακὴ παράδοση.....	567
β. Ἡ ἀποδιδόμενη στὸν ὅσιο Ἰωάννη τὸ Νηστευτὴ «Ἀκολουθία καὶ τάξις ἐπὶ ἐξομολογουμένων».....	571
γ. Ἡ «Ἀκολουθία εἰς ἐξομολογούμενον» σὲ Ἐντυπα Ἐξομολογητάρια τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας.....	573
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄	
ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.....	575
α. Ἡ θεολογία τῶν εὐχῶν καὶ τῶν τελουμένων.....	575
β. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Μετάνοιας.....	580

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΕΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ 585

α. Μ. Βασίλειος 585

β. Γρηγόριος Θεολόγος 591

γ. Ί. Χρυσόστομος 592

δ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς 594

ε. Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης 595

στ. Γρηγόριος Παλαμᾶς 597

ζ. Ἡ θεολογία τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας περὶ τοῦ Χριστοῦ
ὡς θυόμενου μόσχου ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων 599

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἑλληνόγλωσση

Ἀγγελοπούλου, Ἰ., *Ἡ μετάνοια κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν*, Ἀθῆναι 1998.

Ἀγουρίδου, Σ., «Ἄμαρτία καὶ ἀναμαρτησία κατὰ τὴν Α΄ ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου», *Βιβλικὰ Μελετήματα* 2, 1971, σσ. 217-249.

Ἀντωνοπούλου, Ν., *Ἐπιστροφή*, Ἀθήνα, Ἀκρίτας, 1994².

Ἀποστολοπούλου, Ἰ., *Μετάνοια- Ἐξομολόγησις κατὰ τὴν Καινὴν καὶ Παλαιὰν Διαθήκην*, Κόρινθος 1980.

Βακάρου, Δ., *Τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. Ἱστορία καὶ πράξις*, Θεσσαλονίκη 1999.

Βασιλειάδης, Π.Β., «Ἡ οὐσία τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας (Σχόλιο στὸ Ἰακ. 5, 16)», *Ἐπίκαιρα Ἀγιογραφικὰ Θέματα. Ἁγία Γραφή καὶ Εὐχαριστία*, Θεσσαλονίκη, Πουρναρεᾶς, 2000, σσ. 139-149.